

GÜZEL SANATLAR LİSESİ MEZUNU KEMAN ÖĞRENCİLERİNİN SOL EL TEKNİĞİ SORUNLARI

Elvan GÜN DURU¹

ÖZ

Nitelikli bir keman icrasının gerçekleştirilebilmesi için, keman eğitiminin başlangıcından itibaren öğrencilerin duruş, tutuş ve teknik sorunlarına anında müdahale edilerek yanlış alışkanlıkların yerleşmesinin önüne geçilmesi oldukça önemlidir. Keman çalışmada en çok karşılaşılan problemler genellikle sol ele ilişkin teknik problemlerdir. Bu çalışma, keman eğitimine güzel sanatlar lisesinde başlamış ve 4 yıl boyunca keman eğitimi almış öğrencilerin sol el tekniğine ilişkin sorunlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmadan elde edilecek sonuçlar ışığında öğretmenlerin ve öğrencilerin sorunların kaynağına inerek, çözümüne yönelik neler yapması gerektiği belirtilmiştir. Bu açıdan çalışmanın yararlı sonuçlar ortaya çıkaracağı beklenmekte ve önemli görülmektedir. Çalışmanın amacına uygun olarak keman eğitiminde sol el tekniğine ilişkin sorunların belirlenmesine yönelik literatür taraması yapılmış ve sol el tekniği sorunları belirlenerek açıklanmıştır. Belirlenen sol el tekniği sorunları gözlem formuna dönüştürülerek çalışma grubuna uygulanmıştır. Çalışma grubu olarak belirlenen güzel sanatlar lisesi mezunu 15 keman öğrencisinin sol el tekniğine ilişkin sorunlarını belirleyebilmek amacıyla öğrencilerin dönem içerisinde çalmış oldukları etütler dinlenerek gözlem yapılmıştır. Gözlem formundan elde edilen verilerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak raporlaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Keman, Keman eğitimi, Sol El Tekniği, Güzel Sanatlar Lisesi.

Gün Duru, Elvan. "Güzel Sanatlar Lisesi Mezunu Keman Öğrencilerinin Sol El Tekniği Sorunları". *idil* 6.38 (2017): 2869-2877.

Gün Duru, E. (2017). Güzel Sanatlar Lisesi Mezunu Keman Öğrencilerinin Sol El Tekniği Sorunları. *idil*, 6 (38), s.2869-2877.

¹ Yrd. Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, egun(at)mehmetakif.edu.tr

LEFT-HAND TECHNIQUE PROBLEMS OF VIOLIN STUDENTS GRADUATED FROM HIGH SCHOOL OF FINE ARTS

ABSTRACT

For a qualified performance on violin playing, it is very important intervention of the students' posture, holding and technical problems immediately from the beginning of the violin education to prevent the placement of wrong habits. The most common problems in violin playing are usually technical problems about the left-hand. This study aims to reveal the problems of the left-hand technique of the students who have started violin education in fine arts high school and who have studied violin for 4 years. In the light of the results obtained from the study, it was stated that the teachers and students should go to the source of the problems and what should be done for solution. It is expected that working in this direction will yield useful results. In accordance with the purpose of the study, a literature search was conducted to determine the problems related to the left-hand technique in violin education and left-hand technique problems were determined and explained. The left-hand technique problems were transformed into observation form and applied to the study group. 15 violin students graduated from high school of fine arts, has been determined as the study group, in order to determine the problems of the left-hand technique of the violin students, observations were made by listening to the studies that the students had studied during the period. The frequency and percentage values of the data obtained from the observation form were calculated and reported.

Keywords:. Violin, Violin education, Left-hand Technique, High School of Fine Arts.

GİRİŞ

“Keman çalımında sol el tekniği; parmaklar, el kemiği, bilek, önkol, dirsek ve omuz ile bu yapıların birbiriyle etkileşimli ve eşgüdümlü ilişkilerini içeren kapsamlı bir kavramdır. Elin keman tuşesi üzerindeki doğal hareketleri, tel değişimleri ve pozisyon geçişlerinde, bu yapılar koordineli bir biçimde çalışarak icracının sol el tekniğini oluşturur” (Gün Duru, 2016).

Çalgı eğitiminde, önceden edinilmiş yanlış teknik alışkanlıkların düzeltilmesinin o tekniğin ilk kez öğrenilmesinden çok daha güç olduğu bilinen bir gerçektir. Bu durum, hem öğrenci hem öğretmen için sıkıntı vericidir (Uluç, 2006). Çalgı eğitimi sırasında edinilmiş yanlış teknik davranışlar, öğrencinin çalgısından kolay ve nitelikli ses elde etmesinin güçleşmesine, çabuk yorulmasına, yoruldukça ve zorlandıkça tekrar çalışmaya başlama isteğinin azalmasına, hatta çalgısından soğumasına ve sonunda bu çalgıyı başaramayacağı endişesi ile çalgıdan tümden uzaklaşmasına neden olabilmektedir (Çilden, 2006). Bütün bu sebepler keman çalma öğretiminin zorluklarını oluşturmaktadır. Öğretimin başlangıç aşamalarında çok dikkatli olunmalı ve karşılaşılan problemler titizlikle teşhis edilerek sırasıyla çözümlenmelidir. (Günay, 2006).

Keman eğitimi sürecinde icracılığı etkileyen problemleri; sol el tekniğine ilişkin problemler, sol el yay tutuşuna ilişkin problemler ve entonasyon problemleri olarak sayabiliriz. Bu problemlerden sol el tekniği ile ilgili olanlar, doğru duruş ve doğru tutuşun sağlanması ve çok kapsamlı bedensel hareketlerin uygulanması sırasında yaşanan karmaşık problemlerdir.

Kemanda sol el tekniğindeki hataların pek çok nedeni bulunmaktadır. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde keman eğitiminde karşılaşılan sorunlar, teknik problemler ve çözüme yönelik yaklaşımların irdelendiği görülmektedir (Günay, 2006; Tanrıöver ve Tanrıöver, 2015; Memedaliyev, 2003; Okay ve Kurtaslan, 2013, Uslu, 2012, Yağışan, 2002, Gün Duru, 2016). Literatürde yer alan bu çalışmalardan ve alan uzmanı görüşlerinden yola çıkılarak kemanda sol el tekniğinde sıkça yapılan hatalar:

1. Tuşenin sol el içine yanlış konumlanması,
2. Baş parmağın yanlış konumlanması,
3. Sol elin fazla yumularak yuvarlaklaştırılması,
4. Parmakların tuşeye yanlış konumlanması,

5. Tel geçişlerinde yaşanan sorunlar,
6. Pozisyon geçişlerinde yapılan konumlandırma hataları
7. Başarısız vibrato
8. Ön kolun yanlış duruşu
9. Omuz yüksekliği olarak belirlenmiştir.

Araştırmada güzel sanatlar liselerinden mezun olan keman öğrencilerinin sol el tekniğine ilişkin yaşadıkları problemlerin belirlenmesi amaçlanmıştır ve bu amaçla literatürden yararlanılarak belirlenen, sol el tekniğine ilişkin sıkça yapılan hataların güzel sanatlar lisesi mezunu öğrencilerde bulunma durumu irdelenmiştir.

YÖNTEM

Çalışmada; nitel veri toplama tekniklerinden doküman incelemesi ve yapılandırılmış gözlem teknikleri kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır; yapılandırılmış gözlem ise, hazırlanan gözlem formu aracılığıyla gözlenen ortamın işe vuruk hale getirilerek verilerin toplanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Çalışmanın amacına uygun olarak keman eğitiminde sol el tekniğine ilişkin sorunların belirlenmesine yönelik literatür taraması yapılmış ve keman dalında öğretim üyesi 3 alan uzmanından görüş alınarak sol el tekniğine ilişkin sorunlar belirlenmiştir. Alan uzmanları ile yapılan görüşmelerde, sol el tekniğini oluşturan bedensel yapıların neler olduğunu ve öğrencilerin icracılığını etkileyen sol el tekniğine ilişkin problemlerin neler olabileceğini ayrıntılı bir biçimde yazmaları istenmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda belirlenen 9 adet sol el tekniği sorunu, araştırmacı tarafından yapılandırılmış gözlem formuna dönüştürülerek çalışma grubuna uygulanmıştır.

Çalışma grubu olarak belirlenen Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören güzel sanatlar lisesi mezunu 15 keman öğrencisinin sol el tekniğine ilişkin sorunlarını belirleyebilmek amacıyla, öğrencilere çalışmadan ve çalışmanın amacından bahsedilmeden, öğrencilerin dönem içerisinde çalmış oldukları etütler ders saatlerinde dinlenerek gözlem süreci tamamlanmıştır. Öğrencilerin sol ele ilişkin teknik problemleri gözlem formuna işaretlenmiştir. Gözlem formundan elde edilen verilerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak raporlaştırılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin isimleri gizli tutularak, Tablo 1’de öğrenciler sadece numaralar ile belirtilmiştir. Gözlem sonucunda öğrencilerin sol el tekniğine ilişkin yaşadığı sorunlar gözlem formuna “x” işareti ile işaretlenmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunun sol el tekniğine ilişkin sorunlarının gözlem formu bulguları

Öğrenci	Tuşenin sol el içine yanlış konumlanması	Başparmağın yanlış konumlanması,	Sol elin fazla yumularak yuvarlaklaştırılması	Parmakların tuşeye yanlış konumlanması	Tel geçişlerinde yaşanan sorunlar	Pozisyon geçişlerinde yapılan konumlandırma hataları	Başarsız vibrato	Ön kolun yanlış duruşu	Omuz yüksekliği
1		x	x			x	x		
2				x	x	x	x	x	
3	x		x	x	x	x	x		
4	x					x	x	x	
5							x		
6	x	x	x	x	x	x	x	x	
7					x	x			
8	x		x	x	x	x	x	x	x
9									
10				x	x	x	x		

11									
12							x		
13					x	x	x		
14	x	x	x	x	x	x	x		
15			x	x	x	x	x	x	
Toplam f	5	3	6	7	9	11	12	5	1
Toplam %	33,3	20	40	46,6	60	73,2	80	33,3	6,6

Tablo 1’deki bulgulara göre, öğrencilerin en sık yaşadığı sol el tekniği sorunları “başarısız vibrato (12)”, “pozisyon geçişlerinde yapılan konumlandırma hataları (11)”, “tel geçişlerinde yaşanan sorunlar (9)” ve “parmakların tuşeye yanlış konumlanması (7)” olarak belirlenmiştir.

Güzel Sanatlar Liselerinde keman eğitimi sürecinde öğrencilere etkili bir vibrato tekniğinin kazandırılmadığı veya bu teknik için vakit ayrılmadığı düşünülmektedir. Öğrencilerin özellikle 1. ve 3. pozisyon geçişlerinde, sol eli tuşede belirli bir yere konumlanmanın dışında, rastgele herhangi bir yere konumlama hatasına düştükleri görülmektedir. Ayrıca 3. pozisyon konumunda eli tuşeden daha aşağıda tutma davranışında oldukları gözlemlenmiştir. Parmak konumlandırmadaki hatalar genel olarak tel geçişlerindeki parmağın hazır oluş durumunu etkilemekte ve senkronizasyon kaymalarına ve gecikmelere neden olabilmektedir.

Öğrencilerin yaşadığı diğer sorunlar ise “sol elin fazla yumularak yuvarlaklaştırılması (6)”, “tuşenin sol el içine yanlış konumlanması (5)” ve “ön kolun yanlış konumlanması (5)” olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin en az yaşadığı sorunlar ise “başparmağın yanlış konumlanması (3)” ve “omuz yüksekliği (1)” olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin kemanda yuvarlak bir sol el tutuşu, keman eğitimine ilk başlangıç aşamasında duruş ve tutuş derslerinde yeterli özen gösterilmeden yapılan çalışmaların

sonucu olabilmektedir. Ayrıca bu tutuş, tuşenin konumu, parmakların konumunu, tel ve pozisyon geçişlerini de etkileyen zincirleme sorunları beraberinde getirmektedir. Bu nedenle, bulgulardan yola çıkarak lisede başlayan keman eğitiminde öğretmenlerin sol elin duruşuna ve tutuşuna gereken önemi vermedikleri söylenebilir.

Ön kolun geride tutulması ile ortaya çıkan ön kol sorunu öğrencilerin alt tellerdeki icralarında parmak konumunu etkilemekte ve entonasyon sorunlarına neden olmaktadır. Öğrencilerde orta düzeyde karşılaşılan bir sorun olmakla birlikte, yine öğretmenler tarafından düzeltilmesi ve sürekli kontrol edilmesi gereken bir duruş sorundur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmaya katılan öğrenciler 4 yıllık güzel sanatlar lisesi eğitimi süresince başarılı bir vibrato tekniği kazanamamış olmaları oldukça dikkat çekicidir. Ayrıca en sık yaşadıkları diğer bir sorun olan pozisyon geçişlerindeki yanlış konumlandırmalar da pozisyon çalışmalarına yeterince ağırlık verilmediğini ve yetersiz etüt çalışması yapıldığını göstermektedir. Bunun yanında parmakların tuşeye yanlış konumlanması ve buna bağlı olarak tel geçişlerinde yaşanan sorunlar öğrencilerin tuşe hâkimiyetini azaltmakta ve sol elin hız kazanmasını engellemektedir. Parmak konumlandırmada yapılan en belirgin sorunlar, 3. ve 4. parmakların kıvrılarak tuşenin dışına çıkarılması, 1. parmağın aşırı sıkıştırılarak tuşeye sabitlenmesi ve parmakların orta kısmıyla tele basılması olarak sayılabilir.

Yampolsky (1967)'ye göre, tel geçişlerinde parmakların hazır olması oldukça önemlidir. Geçişin daha rahat bir biçimde yapılabilmesi ve ilave seslerin çıkarılmasından kaçınmak için, parmak bundan önceki telin üzerinde, sonraki sesin çıkmasına kadar tutulmalı; elin diğer tele geçişi ise, ancak parmağın o telin üzerindeki yerini almasından sonra yapılmalıdır. Öğrencilerde orta düzeyde görülen ön kolun yanlış duruşu, kolun kemana göre daha geride tutulması ile başlayan ve bileğin duruşu ile parmakların tuşe üzerindeki konumlanmasını ve tel geçişlerini etkileyen bir sol el sorundur.

Sol elin fazla yumularak yuvarlaklaştırılması da özellikle 4. parmağın hareketini ve tel değişimlerindeki hızını kısıtlayan önemli bir sorun olarak görülmektedir. Memedaliyev (2003)'e göre el ile önkol, düz bir çizgi oluşturarak, önkolun devamını oluşturmali ve keman sapına biraz daha yaklaştırılarak 4. parmak için daha rahat bir konum sağlanmalıdır. Ayrıca Auer (1965)'in de belirttiği gibi 1. Parmağın sol telindeki la sesine, 2. Parmağın re telindeki fa sesine, 3. Parmağın la telindeki do sesine ve 4. Parmağın mi telindeki si sesine parmaklar kalkmayacak

şekilde yerleştirilerek sol eli için doğru bir duruş elde edilebileceği söylenebilir. Bu tutuş sol el tarak kemiğinin tuşeye yaklaştırılması ve 4. Parmağın hareketi sırasına 1. Parmağın bu hattan aşağıya doğru gerilmesi ile sağlanabilir.

Bunun yanında tuşenin sol el içine yanlış konumlanması da öğrencilerde orta düzeyde görülen bir sol el sorunudur. Tuşeyi sol elin başparmağı ile işaret parmağı arasına, elin hareketini kısıtlayıcı derecede sıkıca oturtmak veya elin tuşeye göre fazla aşağıda tutularak 1. Parmağın hareketini kısıtlaması bu durumun yol açtığı problemlerdir. Flesh'e göre, kemanın sapı başparmak ile işaret parmağının üçüncü kemiği arasında olmalıdır. Fakat Flesh başparmağın aktif ve hareketli olması ve pozisyon değişiminde sol el hareketlerine yardımcı olmasını önermektedir (Memedaliyev, 2003).

Öğrencilerde az yaşanan sorunlardan olan başparmağın yanlış konumlanması ise bu parmağın olması gereken yerden daha aşağıda tutularak tuşenin altına doğru kaydırılması ya da önden bakıldığında başparmağın aşırı bir şekilde görünecek düzeyde yukarıda tutulması ve kıvrılması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu durum da öğrencinin tuşeye hakimiyetini, elinin ve parmaklarının konumlanmasını etkileyen bir sorundur. Günay (2006)'a göre, başparmağın tırnak arkası ile işaret parmağının ilk basım noktası karşılıklı gelecek biçimde konumlanmalıdır.

Öğrencilerde en az görülen sol el sorunu ise omuz yüksekliği sorunudur. Bu durum çene ve omuz arasına sıkıştırılan kemanın omuzu kaldırmak suretiyle fazlaca sıkılması ile oluşur. Böylelikle hem sol kolun rahat hareket etmesi engellenir, hem de kolda ve sırtta ağrıların oluşmasına neden olabilir.

Keman öğrencilerinin eğitimlerinin ilk aşamalarından itibaren el pozisyonları, duruş ve tutuşları doğru bir biçimde öğrenciye aktarılmalı ve yanlış bir tutuş alışkanlığı yerleşmesinin önüne geçilmelidir. Anında düzeltilmeyen duruş ve tutuş sorunları öğrencilerin ileriki müzik eğitimlerinde düzeltmesi zor problemleri doğurmakta, öğrencinin çalgısına ilişkin olumsuz algı geliştirmesine neden olabilmekte ve gelişmesini engelleyebilmektedir. Bu konuda eğitimcilere düşen görev, öğrencilerin duruş ve tutuş pozisyonlarını en doğru biçimde kazanmalarını sağlamak ve hatalarını anında düzeltmektir.

KAYNAKLAR

Auer, Leopold. *Benim Keman Çalma Yöntemim*. Moskova: Muzyka, s. 38-39, 1965.

Gün Duru, Elvan. “Keman Eğitiminde Sol El Tekniği”, *ASOS Journal, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, yıl: 4, sayı: 35, s. 262-268, 2016.

Günay, Erdem. *Kemana Yeni Başlayan Öğrencilerde Tutuş Problemleri ve Çözüm Önerileri*, Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

Memedaliyev, Rafayel M. “Keman Öğretiminde Sol El Tekniğinin Bazı Meseleleri”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, sayı: 10, s. 65-73, 2003.

Okay, Hakan ve Kurtaslan, Zafer. “Keman ve Viyolada Ton Üretimi”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Şubat 2013, cilt:2 sayı:1, s. 274-283, 2013.

Tanrıöver, Ahmet U, ve Tanrıöver, Gülşah B. “Genel, Özengen ve Mesleki Müzik Eğitimi Süreci İçinde Verilen Keman Eğitiminde Karşılaşılabilecek Olası Güçlükler”. *International Journal of Social Science Studies*, sayı: 3 , s. 555-567, 2015.

Uluç, Çiğdem. *Güzel Sanatlar Liselerinde Keman Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

Uslu, Mustafa. “Nitelikli Keman Eğitimine Yönelik Yaklaşımlar”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Kasım 2012, cilt: 1, sayı: 4, s.1-11, 2012.

Yağışan, Nihan. *Keman Çalmada Etkin Bedensel Yapıların Hareket Analizi ve Fiziksel Motorik Özelliklerin Geliştirilmesinin Öğrencilerin Çalma Performansına Yansıması*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 2002.

Yampolsky, I. M. *The Principles of Violin Fingering*, (Çev. Alan Lumsden), London: Oxford University Press, 1967.

Yıldırım, Ali ve Şimşek Hasan. *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2005.